

EEN GEVAL VAN DOOR STRALENBEHANDELING GENEZEN BORSTKANKER.

Naar aanleiding van de mededeeling van W. H. JOLLES in het *Nederl. Tijdschr. v. Gen.* 4 Febr. j.l. zou ik gaarne het volgende willen opmerken:

1°. De pathologisch-anatomische diagnose van het bestraalde gezwel, ontbreekt; het zekere bewijs, dat het hier een kankergezwell gold, is dus niet aanwezig.

2°. Uit de beschrijving moet opgemaakt worden, dat er sprake is van een nog operabel gezwell, zoodat het mes tezamen met de voorbehoedende nabestraling in dezen vlugger en afdoender gewerkt zouden hebben. Ik meen ook, dat zelfs bij inoperabele gezwellen de algemeene regel is: wegsnijden zooveel mogelijk, daarna bestralen.

3°. Niettegenstaande Röntgen en radiumbehandeling breidt zich de zweer uit en nadat zij de maximale grootte bereikt heeft, onttrekt patiënte zich aan verdere behandeling. Men zou nu zeggen (hetgeen JOLLES ook heeft gedacht), patiënte is overleden. Niet aldus, want één jaar later, zonder behandeling blijkbaar, blijkt zij genezen te zijn. Dat zij genezen is, moet daaruit blijken, dat driemaal Spaansche griep haar niet heeft kunnen neervellen. Ik zou eerder geneigd zijn te denken, dat zij juist door die Spaansche griep is genezen, altijd aannemende, dat wij hier met een kwaadaardig gezwell te maken hadden. De behandeling, zooals COLEY die toepast, berust immers op de uitwerking van een bacterieele reactie (inspuiting van een vaccin van den streptococcus van FEHLEISEN + bac. prodigiosus) dezelfde gedachte, die ROTGANS reeds eerder uitwerkte in zijn studie over kankerbehandeling en erysipelas. Aangezien wij nu patiënte hebben zien doormaken, driemaal een bacterieele besmetting met waarschijnlijk hooge temperaturen, is het niet geheel verwerpelijk dat een dergelijke uitwerking ook hier in het spel is geweest, en de genezing van het gezwell op gang heeft gebracht.

4°. Men kan na 1½ jaar zonder recidief nog volstrekt niet spreken van genezing van een kankerproces. Een blik in de literatuur over dit onderwerp toont hiervan vele voorbeelden (zie o.a. hierover de studie van DEELMAN over borstklierkanker in dit *Tijdschrift* 1919, II, bldz. 573). Pas na 4 of 5 jaren is er eenige reden voor optimisme.

Ten slotte doet het wel zonderling aan, dat uit een Radio-Therapeutisch Instituut van een der grootste steden des lands een mededeeling verschijnt over één — zegge één — geval van door stralenbehandeling genezen borstkanker en dan nog wel een operabel en open gezwell (twee zeer gunstige voorwaarden bij bestraling). Een overtuigend bewijs van het nut der stralenbehandeling kan ik in deze mededeeling dan ook niet zien, ofschoon ik zelf een groot voorstander dier behandeling ben.

Ik meen met deze regelen de hoofdzaken van die mededeeling te hebben moeten bestrijden, zonder in theoretische en technische bijzonderheden af te dalen. De geneeskundige atmosfeer is tegenwoordig zoo vol electriciteit, de uitkomsten, ook van de bestraling der kwaadaardige gezwellen, worden zooveel beter, dat het wel dienstig is een eventueel verkeerden indruk dier behandeling, zooals genoemd artikel zou kunnen wekken, weg te nemen.

Amsterdam, 23 Februari 1920.

J. H. ENGELKENS.

DE GEMEENTELIJKE GENEESKUNDIGE DIENST VOOR
EEN PROVINCIE-STAD.

Aan den vóóravond der invoering van een gemeentelijken geneeskundigen- en gezondheidsdienst in zijn woonplaats, heeft collega MUSKENS een lans gebroken voor de samenkoppeling van de uitoefening der praktijk met de vervulling van de taak, die op de ambtenaren van een dergelijken dienst zal komen te rusten. Wijselijk heeft hij zich er van onthouden, in te gaan op de bezwaren, die tegen een dergelijk hand-in-hand-gaan van beide verrichtingen zijn aan te voeren, ofschoon de aanhef van het artikel zou mogen doen vermoeden, dat met een verwijzing naar het TAYLOR-stelsel ook een konsekwent doorgevoerde arbeidsverdeling de slotsom zou zijn, waartoe het uitgewerkte betoog zou geraken. Zie ik hierin een leemte, die mij voorhands belet,